

KS. ANTONI TRONINA

•

**JUBILEUSZ XXV-LECIA SZKOŁY BIBLIJNEJ KUL
(1956-1981)**

Pamiętne wydarzenia sprzed ćwierćwiecza znalazły oddźwięk również w sytuacji polskiej nauki. Zaledwie w dwa lata po zamknięciu wydziałów teologicznych w uniwersytetach państwowych, mogła rozpocząć działalność lubelska Szkoła Biblijna, jak ją później słusznie nazwano. Jej zorganizowanie było w głównej mierze zasługą ks. prof. Stanisława Łacha, ówczesnego kierownika katedry egzegezy ST.

Wychodząc naprzeciw wzrastającemu po r. 1954 napływowi kandydatów na studia biblijne, postanowiono utworzyć na Wydziale Teologicznym KUL odrębną sekcję biblijną¹. Trzeba było w tym celu postarać się o nowych, wykwalifikowanych wykładowców. Dotychczas bowiem Wydział zatrudniał zaledwie trzech biblistów: ks. S. Łacha, ks. F. Gryglewicza i ks. H. Strąkowskiego, z których dwaj pierwsi byli samodzielnymi pracownikami nauki. W r. 1954 podjął pracę na KUL-u głośny już biblista warszawski, ks. prof. E. Dąbrowski, a jesienią 1956 r., po trzech latach przymusowej przerwy, mógł powrócić do swych zajęć o. prof. S. Styś TJ.

Pozwoliło to na otworzenie dwu nowych katedr: filologii i archeologii biblijnej, zatwierdzonych przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego jeszcze w końcu r. 1956. Tak powstała samodzielna sekcja biblijna, licząca pięć katedr, które obejmowały swym zasięgiem całokształt zagadnień naukowej biblistyki: Katedra Egzegezy ST (kier. ks. prof. dr S. Łach; adiunkt ks. dr H. Strąkowski), Katedra Egzegezy NT (kier. ks. prof. dr E. Dąbrowski), Katedra Teologii Biblijnej (p.o. kier. ks. doc. dr S. Styś), Katedra Archeologii i Geografii Biblijnej (kier. ks. doc. dr F. Gryglewicz) Katedra Filologii Biblijnej (kier. ks. doc. dr S. Styś).

Kierownikiem Sekcji został wybrany ks. prof. dr S. Łach. Ponieważ istniejące nadal trudności paszportowe uniemożliwiały wielu kandydatom wymaganą prawem specjalizację w Papieskim Instytucie Biblijnym (PIB) w Rzymie, rozpoczęto starania o zdobycie odpowiednich uprawnień dla KUL. List kierownika Sekcji z dnia 18 XI 1959 r. skierowany za pośrednictwem Prymasa Polski do rzymskiej Kongregacji Uniwersytetów i Seminariów, zawiera prośbę o uprawnienie sekcji biblijnej KUL do nadawania stopni biblijnych swym absolwentom, przy zachowaniu przepisów obowiązujących w PIB w Rzymie. W odpowiedzi prefekt Kongregacji, kard. G. Pizzardo, polecił zorganizowanie w Polsce Szkoły Biblijnej, przygotowującej do egzaminów przed Papieską Komisją Biblijną (PKB), uprawnioną do nadawania stopni biblijnych². Nie wyraził natomiast zgody na udzielenie KUL-owi tych uprawnień, zastrzeżonych przez papieża wyłącznie instytucjom rzymskim: PIB oraz PKB. W rezultacie sekcja została przekształcona formalnie w Szkołę Biblijną, w której czas studiów przedłużono do czterech lat i uzgodniono z programem obowiązującym w PIB.

Po śmierci ks. Stysia (20 III 1959) i po odejściu z KUL w tymże roku ks. Dąbrowskiego, zaistniała potrzeba znalezienia na ich miejsce nowych pracowników. Kierownik Szkoły Biblijnej, ks. prof. Łach, pełniący wówczas funkcje dziekana Wydziału Teologicznego (1957-1963), zaproponował pracę w Lublinie dwom młodym absolwentom PIB: ks. dr J. Kudasiewicz obejmuje w r. 1961 wykłady z filologii, zaś ks. dr K. Romaniuk w rok później — z teologii biblijnej. W tym samym czasie zaczęli dojeżdżać z wykładami zleconymi cenieni powszechnie bibliści ze środowiska warszawskiego i krakowskiego księża profesorowie J. Stępień, S. Grzybek, J. Paściak OP i A. Jankowski OSB. Niezależnie od tego powiększa się zespół stałych pracowników Szkoły. W r. 1966 rozpoczyna pracę w KUL ks. dr L. Stachowiak z Łodzi i ks. dr M. Filipiak, obejmując stanowisko asystenta przy katedrze egzegezy ST po zmarłym 6 VI 1965 r. ks. bpie Strąkowskim. Asystentem przy katedrze egzegezy NT został inny z wychowanków Szkoły, dr H. Langkammer OFM.

¹ Szerzej o początkach Sekcji pisali jej założyciele: ks. S. Łach. *Osiągnięcia Sekcji biblijnej na Wydz. Teol. KUL w ostatnim XX-leciu*. RTK 12:1965 z. 1 s. 75-77; ks. F. Gryglewicz. *Pięćdziesiąt lat sekcji biblijnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*. RTK 15:1968 z. 1 s. 5-32.

² Zob. S. Łach. *Współczesna biblistyka polska*. „Znak” 24:1972 s. 1373-1391, zwł. 1381 n.

Wydarzeniem szczególnej wagi w dziejach Szkoły Biblijnej było przygotowanie i przeprowadzenie egzaminów kwalifikujących do nauczania Pisma św. zgodnie z wymaganiami prawa kościelnego. Jak już wspomniano, stopnie naukowe z zakresu nauk biblijnych można uzyskać albo po odbyciu regularnych studiów w PIB, albo też po złożeniu przepisanych egzaminów przed PKB. Obie te instytucje mieszczą się w Rzymie, dokąd wyjazd był nadal niemożliwy dla większości kandydatów z Polski. Toteż kierownik Szkoły Biblijnej, ks. prof. Łach, niedawno mianowany konsultorem PKB, wszczął starania o przyjazd do Lublina członków PKB w celu przeprowadzenia egzaminów i nadania stopni biblijnych kandydatom nie mogącym wyjechać za granicę. Pomimo osobistej zgody papieża Pawła VI na tę precedensową formę egzaminu, przyjazd Komisji niemal w ostatniej chwili został wstrzymany. Mimo to egzaminy, z dawna starannie przygotowane, przeprowadzono wobec specjalnej komisji wyznaczonej przez ks. Prymasa dekretem z dnia 20 V 1966 r. Przewodniczył jej ks. prof. Łach, a w skład jej weszli księża profesorowie: F. Gryglewicz, L. Stachowiak, A. Janowski, J. Paściak, J. Stępień, H. Langkammer, K. Romaniuk oraz nowy doktor nauk biblijnych, ks. J. Frankowski. Pierwotnym celem owej komisji „kwalifikacyjnej” było przygotowanie kandydatów do zdawania egzaminów przed PKB. Egzaminy odbyły się w trzech seriach — we wrześniu i grudniu 1966 r. oraz w lipcu 1967 r. Objęły one 31 księży (18 doktorów i 13 licencjatów teologii)³. Egzaminowanym wydano specjalne dyplomy, a dokumentację przesłano sekretarzowi PKB.

W czasie swego pobytu w Rzymie w końcu 1971 r. ks. prof. Łach omówił program działania Szkoły Biblijnej z prefektem Kongregacji do Spraw Nauczania Katolickiego, kard. G. Garrone, z sekretarzem PKB, B. Wambacq'iem oraz rektorem PIB, C. Martinim. Wszyscy oni z uznaniem ocenili dotychczasowe osiągnięcia Szkoły lubelskiej, zachęcając zarazem do jej dalszego rozwoju. Sugestie te wyraził kard. Garrone w liście do rektora KUL z dnia 21 III 1972 r., a później prof. Martini w czasie swej wizyty w Polsce w czerwcu tegoż roku, kiedy to miał on okazję zapoznać się z pracą lubelskiej Szkoły Biblijnej⁴.

Aż do czasu odejścia na emeryturę w r. 1976 zabiegał ks. prof. S. Łach o powiększenie zespołu pracowników Szkoły, którzy już teraz rekrutują się spośród jej absolwentów. W r. 1969 rozpoczyna pracę w Szkole Biblijnej ks.¹ dr J. Szłaga, później ks. dr J. Homerski (1972) i ks. dr A. Tronina.

W ciągu dwudziestu lat kierowania zorganizowanym przez siebie zespołem ks. prof. Łach przyczynił się w sposób wybitny do tego, że polska biblistyka zaczęła się liczyć także na arenie międzynarodowej. Wyrazem tego jest udział polskich uczonych w międzynarodowych konferencjach i zjazdach biblijnych oraz liczne publikacje w fachowych czasopismach obcojęzycznych. Tradycją stały się już doroczne spotkania wykładowców Pisma św. z całej Polski oraz Tygodnie Biblijne organizowane przez Szkołę Biblijną KUL.

Nowym kierownikiem Szkoły, a zarazem przewodniczącym Sekcji Biblistów Polskich został wybrany w r. 1976 prof. Hugolin Langkammer OFM, cieszący się autorytetem naukowym nie tylko w Polsce. Z jego inicjatywy przeprowadzono kolejne reorganizacje Szkoły, która od 1979 r. stanowi samodzielny Instytut Nauk Biblijnych KUL, licząc obecnie siedmiu samodzielnych pracowników nauki. W związku z odejściem do pracy na ATK ks. doc. K. Romaniuka (1 XI 1976), a ks. prof. F. Gryglewicza

³ Wykaz uczestników tych egzaminów podaje M. Filipiak (*Egzaminy kwalifikacyjne do stopni biblijnych na KUL-u*. RBL 24:1971 s. 224 n).

⁴ Zob. M. Filipiak. *Kronika Wydz. Teol. Sekcji Biblijnej KUL za r. akad. 1971/72*. RTK 20:1973 z. 1 s. 105 n.

na emeryturę (1 III 1978) zaangażowano nowych pracowników: dra R. Rubinkiewicza SDB (1977) i dra H. Ordon SDS (1978)⁵. Obecnie struktura Instytutu przedstawia się więc następująco:

Katedra Ksiąg Historycznych i Dydaktycznych ST: ks. prof. zw. dr hab., dr teol., dr nauk bibl. Lech R. Stachowiak (kierownik); ks. dr teol., lic. nauk bibl. Antoni Tronina (st. asystent).

Katedra Ksiąg Prorockich ST: ks. prof. nadzw. dr hab., dr teol., lic. nauk bibl. Józef Homerski (kier.)⁶.

Katedra Pism Narracyjnych NT: ks. doc. dr hab., dr teol., lic. nauk bibl. Jan Szlaga (kier.)⁷.

Katedra Pism Epistolarnych NT: prof. nadzw. dr hab., dr teol., dr nauk bibl. Hugolin Langkammer OFM (kier.)⁸.

Katedra Teologii ST: ks. doc. dr hab., dr teol., lic. nauk bibl. Marian Filipiak (kier.).

Katedra Teologii NT: ks. prof. nadzw. dr hab., dr teol., lic. nauk bibl. Józef Kudasiewicz (kier.)⁹; dr teol., lic. nauk bibl. Hubert Ordon SDS (st. asystent).

Katedra Literatury Międzytestamentalnej i Nauk Pomocniczych Bibliistyki: doc. dr hab., dr teol., dr nauk bibl. Ryszard Rubinkiewicz SDB (kier.)¹⁰.

Wszyscy samodzielni pracownicy naukowcy Instytutu przeprowadzili swoje habilitacje w KUL¹¹, wszyscy też są absolwentami PIB. Działalność dydaktyczna wykładowców Instytutu obejmuje również inne sekcje Wydziału Teologicznego, a także Lubelskie Seminarium Duchowne (kurs „A”) i kurs podstawowy „B” (siostry zakonne i świeccy studenci teologii). Do r. 1981 powstało na sekcji biblijnej ok. 250 prac magisterskich, ponad 100 licencjackich i 64 doktorskie¹². W chwili obecnej na kursie licencjackim studiuje 12 osób, doktorantów zaś jest 18.

⁵ Ks. R. Rubinkiewicz, ur. 6 III 1939. Studia biblijne w KUL zakończył doktoraten (1970). w latach 1970-1973 studiował w PIB w Rzymie i w Ecole Biblique w Jerozolimie. Następnie wykładał Pismo św. w Krakowie w Wyższym Seminarium Duchownym XX Salezjanów. W r. 1975 wyjechał ponownie do Rzymu celem napisania pracy doktorskiej (*L'Apocalypse d'Abraham (en slave)*), którą obronił w PIB 17 II 1978. Habilitował się w KUL 24 II 1981.

Ks. H. Ordon, ur. 14 I 1939. Studia biblijne odbył w KUL (1965-1969), tam też uzyskał doktorat teologii (1972). Licencjat nauk biblijnych uzyskał po ukończeniu specjalizacji w PIB (1974-1976). Od r. 1970, z dwuletnią przerwą na studia rzymskie, wykłada Pismo św. w Wyższym Seminarium XX Salwatorianów w Bagnie k. Wrocławia.

Biogramy innych wykładowców Szkoły Biblijnej podaje w artykule *Dwadzieścia lat lubelskiej Szkoły Biblijnej* w pracy zbiorowej *Dobra Nowina* (w druku).

⁶ Aktualny dyrektor Konwikt Księża Studentów KUL.

⁷ Wicedyrektor Konwikt, od 1 IX 1981 dziekan Wydziału Teologicznego KUL.

⁸ Kierownik Instytutu Biblijnego KUL od r. 1976 i przewodniczący Sekcji Bibliistów Polskich, wybrany ponownie na kadencję 5-letnią podczas Sympozjum w Pelplinie we wrześniu 1981 r.

⁹ Od 1980 r. pełni funkcję Ojca Duchownego Konwikt Księża Studentów KUL.

¹⁰ Od 1981 r. Sekretarz Generalny Towarzystwa Naukowego KUL.

¹¹ Wykaz rozpraw habilitacyjnych jest dołączony do artykułu *Dwadzieścia lat lubelskiej Szkoły Biblijnej* w pracy zbiorowej *Dobra Nowina*.

¹² Wykaz prac za ostatnie lata dołączam na końcu artykułu. Wcześniejsze zostały wyliczone w artykule cyt. w przyp. 11. oraz w artykule ks. Gryglewicz przyp. 1.

Na koniec należy wspomnieć o działalności wydawniczej Instytutu. Największym osiągnięciem minionego ćwierćwiecza jest monumentalny komentarz naukowy do poszczególnych ksiąg Pisma św., dzieło zbiorowe zapoczątkowane przez ks. prof. Dąbrowskiego (NT) i ks. prof. Łacha (ST). Seria nowotestamentowa, kontynuowana pod redakcją ks. prof. Gryglewicza, została już doprowadzona do końca (12 tomów w 15 woluminach), w serii zaś starotestamentowej, redagowanej obecnie przez ks. prof. Stachowiaka, wyszło dotychczas 17 woluminów. Jako uzupełnienie tej serii oddano do druku zbiorowe opracowanie teologii NT, a przygotowuje się analogiczną *Teologię ST*. Pod redakcją ks. Dąbrowskiego ukazała się dwutomowa *Podręczna Encyklopedia Biblijna* (Poznań 1959-1961), pierwsze i jedyne dotąd dzieło tego rodzaju w języku polskim. Redaktorem *Biblii Tysiąclecia* (Poznań 1965) był o. A. Jankowski, a w kolejnych wydaniach współredakcję objęli obok niego ks. Stachowiak (ST) i ks. Romaniuk (NT). Obecnie pod patronatem Rektora KUL Instytut przygotowuje tzw. *Biblię Lubelską*, trzypięciotomowy przekład Starego i Nowego Testamentu z języków oryginalnych, z wprowadzeniami i zwięzłym komentarzem teologicznym.

Z pomocy duszpasterskich wystarczy przypomnieć *Komentarz praktyczny do Nowego Testamentu NT* (Poznań 1975), dzieło wspomnianych wyżej redaktorów *Biblii Tysiąclecia*, oraz czterotomowy komentarz liturgiczny do czytań niedzielnych i świątecznych (w druku). Do wydawnictw ciągłych Instytutu, obok „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” (zeszyt 1), należy rocznik „Materiały Pomocnicze do Wykładów z Biblistyki” (tom 5 w druku). Obecnie zapoczątkowano analogiczną serię materiałów pomocniczych do proseminariów z biblistyki. Katedry teologii biblijnej natomiast podjęły się wydawania popularno-naukowej serii książkowej pod nazwą: *Jak rozumieć Pismo św. Wprowadzenie w problematykę teologiczną Pisma św.* Pierwszy tom tej pożytecznej serii, w opracowaniu ks. Filipiaka, ukaże się wkrótce. Publikuje się również materiały z ogólnopolskich sympozjów biblijnych oraz z Tygodni Biblijnych organizowanych przez Instytut¹³. Tegoroczny cykl tych ostatnich wykładów był już dziesiątym z kolei i obejmował zagadnienia eschatologii biblijnej (*Biblia o przyszłości*, KUL 23-27 XI 1981). Wykłady odbyły się jak co roku w auli Uniwersytetu, stanowiąc skromne zaakcentowanie przypadającej w tych dniach 25 rocznicy powstania tej ważnej placówki naukowo-dydaktycznej, jaką jest Instytut Nauk Biblijnych KUL.

ZAŁĄCZNIK

Wykaz prac doktorskich i licencjackich przygotowanych w Instytucie Biblijnym KUL w ostatnim pięcioleciu (1976-1981).

A. Doktoraty

1. ks. J. K o z y r a : *Kainothēs. Idea nowości w NT* (30 III 1977).
2. ks. H. L e m p a : *Dzień Pana w Piśmie św. Geneza i ewolucja semantyczna formuł jom Jhwh i hemēra (tou) Kyriou* (31 V 1977).
3. ks. A. T r o n i n a : *El 'emet. Wierność Boga w świetle Psalterza* (23 VI 1977).
4. ks. J. W a r z e c h a S A C : *Znaczenie terminu mišpāt w Psalterzu* (24 V 1977).
5. ks. J. T. J a c h y m : *Odpowiedzialność indywidualna w Ez 18 w świetle tradycji kapłańskiej i deuteronomicznej* (14 XI 1977).

¹³ Dotychczas ukazały się drukiem materiały czterech pierwszych Tygodni Biblijnych: *Mesjasz w biblijnej historii zbawienia* (Lublin 1974); *Królestwo Boże w Piśmie świętym* (Lublin 1976); *Biblia — Księga życia ludu Bożego* (Lublin 1980).

6. ks. W. K o w a l s k i SDS: Bojaźń Boża w świetle Psalmów (19 XII 1977).
7. ks. E. C h m u r a : Syjon w hymnach Psalterza (20 I 1978).
8. ks. A. E c k m a n n : Imię Boże w Psalterzu (20 I 1978).
9. ks. M. K o k o t SDB: Znaczenie obłoku w synoptycznych opisach przemienienia Pańskiego (24 V 1978).
10. ks. A. O d z i m e k : Hellenistyczna i judaistyczna literatura o męczennikach a Łukaszowy opis męki Jezusa (8 VI 1978).
11. ks. A. M i l l e r : Debar Jahwe w Psalterzu (28 III 1979).
12. ks. J. W i l k SDB: Droga ludu Bożego w Liście do Hebrajczyków (29 III 1979).
13. ks. Z. Z d e b s k i Teologiczne znaczenie formuł pokutnych w Psalterzu (11 VI 1980).
14. ks. R. K r a w c z y k : Biblijna koncepcja świata w księgach mądrościowych. Studium egzegetyczno-teologiczne (6 V 1981).
15. ks. S k u c h a : Teologia pustyni w ST (6 V 1981).

B. Licencjaty

1. U. S z w a r c : „Iść za Jahwe”. Analiza egzegetyczno-teologiczna 1 Krl 18,21 (20 I 1978).
2. B. T e r l e c k a : „Ojciec nasz” Starego Testamentu. Analiza krytyczno-literacka i teologiczna Iz 63,15-17 (17 V 1978).
3. J. M i a z g o w i c z : Biblijny obraz kobiety u schyłku ery przedchrześcijańskiej (17 X 1978).
4. B. A r n d t OFM: Charakter literacki i kerygmaticzny opowiadania o uciszeniu burzy według Ewangelii św. Marka 4,35-41 (20 XI 1978).
5. E. P o s p u ł a Metanoein, metanoia — pokuta czy nawrócenie według ewangelii synoptycznych i Dziejów Apostolskich (10 V 1979).
6. ks. R. K r a w c z y k : Rdz 3 w świetle interpretacji etiologicznej (7 VI 1979).
7. ks. S. H a r e ż g a Starotestamentalne prawodawstwo paschalne a jego realizacja (19 VI 1979).
8. T. Ś w i e r c z e k OFM: Metafory śmierci w księgach historycznych ST (13 XII 1979).
9. ks. K. Z i a j a : Problemy literacko-egzegetyczne wyroczeni Hab 2,1-4 (14 XII 1979).

)